

Naziv originala:
Jane Johnson
CROSSED BONES

Copyright © by Jane Johnson, 2008
Copyright © za srpsko izdanje Alnari d.o.o. 2007

ISBN 978-86-7710-296-8

Džejn Džonson

*Deseti
dar*

Preveo Miroslav Bašić Palković

Beograd, 2008.

Prvo poglavlje

„**P**ostoje samo dve ili tri priče o ljudskoj sudbini i one se stalno ponavljaju u nedogled kao da se nikada ranije nisu dogodile, slično ševama koje pevuje istih pet melodija već hiljadama godina.“

Zapisala sam ovu rečenicu u svoju beležnicu pošto sam je pročitala u nekom romanu veče pre nego što je trebalo da se sretнем sa Majklom radujući se unapred što ću moći da je ubacim u naš razgovor tokom večere, iako sam znala kakva bi mogla biti njegova reakcija na nju (verovatno negativna, odbacio bi tu rečenicu jer je uvek bio skeptičan prema svemu što bi se čak i donekle moglo nazvati romantičnim). Predavao je evropsku književnost prema kojoj je zauzimao beskompromisno poststrukturalističko gledište, kao da su knjige samo meso na dasci nekog kasapina, najobičnija gomila mišića i tetiva, kostiju i hrskavice, koje je uz budni nadzor trebalo istranžirati i raščerečiti. Što se Majkla tiče, on je smatrao da su moja razmišljanja na temu proze bila ujedno emotivna i preblaga; to je značilo da smo na početku naše veze vodili najžučnije rasprave zbog kojih sam se lično osećala toliko povređeno da bih uvek bila na ivici da zaplačem; ali sada, sedam godina kasnije, mogli smo da peckamo jedno drugo na veoma opušten način. No, bilo kako bilo, to je bar unosilo neku promenu pa nismo morali da započinjemo ili izbegavamo rasprave o Ani ili o našoj budućnosti.

Bilo je pre svega teško živeti na ovakav način, u tim trenucima koje bismo ponekada ugrabili, uz našu neizvesnu budućnost, ali sam se

navikla na sve malo-pomalo, pa je moj život sada imao neku svoju ustaljenu šemu. Jeste da je bio pomalo oskudan i da mu je nedostajalo onoga što bi drugi mogli smatrati bitnim stvarima, ali je meni odgovarao. Ili sam barem sebe ubeđivala u to, iznova i iznova.

Posvetila sam posebnu pažnju odabiru odeće za večeru: bluza od *devoré* svile*, usko skrojena crna suknja koja klizi preko kolena, svilene čarape (Majkl je imao veoma predvidljiv ukus tipičan za muškarca), par antilopskih cipela sa kaišem oko članka, u kojima sam jedva mogla da pređem kilometar do restorana i onda nazad. I moj omiljeni ručno vezeni šal: pregršt dan i noć cvetova vedre boje izrađenih na podlozi od finog crnog kašmira.

Oduvek sam govorila da moraš biti optimista ako želiš da budeš dobra vezilja. Za tako veliki komad (poput šala) ponekada je potrebno od šest meseci pa do cele godine nadahnutog i posvećenog rada. I upornosti takođe: istrajan duh kao u planinara koji odmereno ide korak po korak umesto da se sav usplahiri pri pomisli na golemi zadatak koji ga očekuje, na stenje ispunjeno pukotinama ili na ledničku liticu. Mogli biste da pomislite da preterujem oko težine toga posla: parče tkanine, igla i konac – to i nije tako teško? Međutim, kada jednom potrošite čitavo malo bogatstvo na kašmir, pa još isto toliko i na svilu, ili imate guste rokove zbog venčanja neke nervozne mlade, ili zbog neke izložbe, pa ne samo da morate sve osmisliti i iscrtati već morate i da izvedete milion bodova iglom, mogu vam reći da pritisak tada postaje prosto opipljiv.

Zakazali smo sastanak u *Enoteci Turi*, blizu južnog završetka mosta za Patni, jednom otmenom toskanskom restoranu u kojem smo imali običaj da rezervišemo sto za proslave. Na pomolu nije bilo nikakvih rođendanskih slavlja, a nisam očekivala ni objavljivanje nekog dela niti neko unapređenje. Ovo poslednje bih, u svakom slučaju, teško i postigla, pošto sam vodila sopstveni posao, a čak je i sama reč *posao* predstavljala pomalo rastegnuti pojam za moje preduzeće koje je obuhvatalo samo jednu ženu: mala zanatlijska radnja u Seven Dajalsu†. Tu se

* *Devoré* je vrsta svile obrađena posebnim hemikalijama kojima se sloj tkanine „progri“ kako bi se dobile ukrasne mustre na njoj.

† Seven Dajals je raskrsnica puteva u londonskom Vest Endu blizu Kovent gardena, mesto na kojem se spaja sedam ulica i obrazuje kružni tok u čijem se središtu nalazi stub sa šest sunčanika.

više radilo o ličnom zadovoljstvu nego o želji za zarađivanjem novca. Jedna tetka mi je umrla pre pet godina ostavivši mi pristojnu zaostavštinu; potom je usledila i smrt moje majke dve godine nakon toga, a ja sam bila jedino dete. Zakup te radnje mi je prosto upao pravo u krilo: isticao je za manje od godinu dana, a ja ni na kraju tog roka nisam bila odlučila šta da radim sa njom. Zarađivala bih više novca od izdavanja nego od tog nazoviposla, koji je i sam po sebi više bio način da mi brže prođe vreme, da koncem povežem minute čekajući svoj sledeći ljubavni sastanak sa Majklom.

Stigla sam prilično rano. Obično se kaže da ako krenete da merite neku ljubavnu vezu, tas na vagi će prevagnuti na jednu stranu, a čini mi se da je na mene potpadalo sedamdeset posto naše. To je delom bilo i zbog sticaja okolnosti, delom zbog čudi, kako moje tako i Majklove. On je u većini slučajeva bio uzdržan prema celome svetu, a ja sam bila darežljiva u osećanjima.

Sela sam leđima okrenuta prema zidu zagledajući ostale goste koji su večerali kao neki posmatrač u zoološkom vrtu. Mahom parovi u tridesetim godinama, kao što smo i mi bili: dobrostojeći, dobro odeveni, svi su se nešto raspričali i to pomalo preglasno. Delići njihovih razgovora su doleteli i do mene:

„Znaš li šta bi moglo biti *fagioli occhiata di Colfiorito*?“

„Šteta za Džastina i Alis... tako divan par... šta će uraditi sa kućom?“

„Šta kažeš za Marakeš sledećega meseca, ili bi radije opet htela u Firencu?“

Fini, normalni ljudi koji su se bavili nekim uglednim poslovima, sa dosta novca i sa stabilnim brakovima; sa sređenim, opuštenim i ugodnim životima. Poprilično različitim od moga. Posmatrala sam ih sve obasjane zlatnom svetlošću pitajući se šta bi oni pomislili o meni dok sedim na ovom mestu u svom najboljem donjem vešu, novim svilenim čarapama i na visokim štiklama, čekajući da stigne muž moje nekadašnje najbolje drugarice.

Verovatno bi pukli od zavisti, predložio je neki zločesti glas u mojoj glavi.

Verovatno ne bi.

Gde je Majkl? Bilo je osam i dvadeset, a kući bi trebalo da bude do jedanaest, što je uvek i sam s mukom isticao. Večera s nogu, kresanje na

brzaka: to je najviše čemu sam se mogla nadati, a možda čak ni tome. Osećajući kako sat otkucava dragocene trenutke, počelo je da me obuzima nestrpljenje. Nisam dopuštala sebi da se osvrnem na taj neki poseban razlog zbog kojeg je odabrao baš *Enoteku*. Ovo je bilo skupo mesto, sigurno ne neko koje biste tek tako odabrali; pogotovo ne sa platom honorarnog predavača dopunjenom povremenim, amaterskim poslovima oko knjiga, ne ako ste poput Majkla – pažljivi sa svojim novcem. Skrenula sam svoje misli sa te začkoljice naručivši flašu „roka rubije“ vina od somelijera, pa nastavih da tako sedim sa šakama obgrljenim oko širokog klobuka čaše kao da držim sveti Gral čekajući da mi stigne moj grešni ser Lanselot. Pod svetlošću sveća sadržaj čaše presijavao se poput sveže krvi.

Najzad je uleteo kroz rotirajuća vrata sa razbarušenom kosom i rumenim obrazima kao da je pretrčao celi put od stanice Patni. Nestrpljivo je zbacio sa sebe kaput premeštajući aktovku i crnu kesu iz ruke u ruku koje je pokušavao da izvuče iz rukava, pa se konačno nagnuo prema meni nervozno se smešeći, mada mi nije sasvim uzvratio pogled, i hitro me poljubio u obraz spustivši se u stolicu koju je konobar gurnuo prema njemu.

„Izvini što kasnim. Hoćemo li da naručimo? Moram da stignem kući...“

„...do jedanaest, da, znam“, potisnula sam uzdah. „Naporan dan?“

Bilo bi lepo da saznam zašto smo se našli na ovom mestu, da doprem do same suštine ove večeri, ali se Majkl sada okrenuo ka jelovniku, usredsređeno razmatrajući specijalitete u pokušaju da pronade onaj koji najviše nudi za svoju cenu.

„Ne, nešto naročito“, reče konačno. „Studenti glupaci koji kao i obično samo sede kao praznoglave ovce čekajući da ih napunim znanjem – svi osim nekog dežurnog sveznalice sa dugačkim jezikom koji se pravi važan pred devojkama sukobljavajući se sa svojim mentorom. Ali brzo sam ga sredio.“

Mogla sam da zamislim Majkla kako nekog uobraženog dvadesetogodišnjaka strelja svojim prodornim pogledom pre nego što će ga nemilosrdno sasvim saseći na način koji bi zagarantovano izazvao smeh kod studentkinja. Žene su volele Majkla. Prosto nismo mogle da mu odolimo. Da li je to bilo zbog njegovih mračnih crta (i navika, i te kako), njegove prepredenosti ili onog pogleda u njegovim svetlucavim crnim očima, zbog usana koje behu oblikovane tako da mu daju opaki izgled,

ili zbog njegovih nemirnih ruku, nisam znala. Odavno sam izgubila svoje gledište o takvim stvarima.

Konobar je preuzeo našu narudžbinu pa nas je ostavio ne pružajući nam dodatnu priliku da se predomislimo. Majkl je ispružio ruku preko stola pa ju je spustio preko moje, zarobivši je nad belim stolnjakom. Dobro poznati seksualni naboj mi je prostrujao kroz ruku obuhvatajući me celu u snažnim talasima. Pogled mu beše ozbiljan: toliko ozbiljan da me je skoro nasmejao. Izgledao je kao neki vragolasti mangupčić koji upravo želi da prizna neko svoje grozno nedelo.

„Mislim“, reče obazrivo spustivši pogled u neku tačku na oko pet centimetara sa moje leve strane, „da bi trebalo da prekinemo naša viđanja. Bar na neko vreme.“

Toliko od moje rasprave o ševama. Smeh koji se polako nagomilavao u meni sada je prasnuo napolje sav neuravnotežen i uvrnut. Bila sam svesna da ljudi zure u nas.

„Šta?“

„Još si mlada“, reče. „Ako sve ovo prekinemo sada, možeš da pronađeš nekog drugog. Da se smiriš. Zasnuješ porodicu.“

Majkl je prezirao i samu pomisao na decu: a to što je želeo da ih ja imam bila je samo potvrda razdaljine koju je želeo da postavi između nas.

„Nas dvoje nismo više mladi“, usprotivila sam se. „Naročito ti.“ Ruka mu je nesvesno krenula prema čelu. Počeo je da gubi kosu, a bio je dovoljno sujetan da mu to zasmeta. U proteklih nekoliko godina govorila sam mu da se to ne primećuje, a onda kada je to već pomalo preraslo u laž, i da mu to daje neki poseban izgled, da deluje seksi.

Konobar nam je doneo hranu; jeli smo u tišini. Odnosno, bolje reći, Majkl je jeo u tišini, a ja sam uglavnom gurala svog morskog raka i lingvini rezance po celom tanjiru ispijajući mnogo vina.

Na kraju su odneli tanjire ostavivši prazan prostor između nas. Majkl je zurio u stolnjak kao da je sam taj prostor predstavljao nekakvu pretnju, a onda je najednom živnuo na vrlo neobičan način. „Ja sam ti, zapravo, nešto doneo“, reče. Podigao je kesu pa je privirio u nju. Mogla sam u njoj da nazrem dva predmeta umotana u smeđi papir gotovo istovetne veličine, kao da je dva puta kupio isti oprostajni poklon, za dve različite žene. Možda i jeste.

„Bojim se da nije umotan kako priliči: nisam imao vremena, danas sam bio u nekom metežu.“ Gurnuo mi je jedan od ta dva predmeta preko stola. „Ali i namera se računa. To je neka vrsta *memento morija*, a i izvijenje“, reče uz onaj mangupski senzualni osmeh kojim je na samom početku i osvojio moje srce. „Znaj da mi je žao. Zbog svega.“

Bilo je mnogo razloga da mu bude žao, ali nisam se osećala dovoljno snažnom da mu to kažem. *Memento mori* – podseća na smrt. Ta fraza mi je odzvanjala u glavi. Pažljivo sam odmotala paket osećajući kako mi se meso raka i sos od čilija dižu u grlu.

Radilo se o knjizi. Stara knjiga, sa koricama od teleće kože mrke poput maslaca, sa jednostavnim ukrasnim trakama za povezivanje i sa četiri uzdignuta oblata ispupčenja ravnomerno raspoređena duž hrabata. Prstima sam zahvalno prešla preko korice kao preko nečije kože. Pokušavajući da se zaklonim od bolnih stvari koje je Majkl izgovarao, naterala sam sebe da otvorim korice, pazeći da ne slomim krti hrbat.

Iznutra, naslovna strana je bila skorela i izbledela. *Veziljina dika* pisalo je masnim slovima, a ispod toga finim kurzivom:

Ovde slede neke fine mustre pogodne za izradu u zlatu, svili ili vunenom koncu, kako vam drago . Objavljuje prvi put do sada Henri Vord sa Trga Katedrale, Ekseter 1624.

A ispod toga sitnim urednim rukopisom:

Mojoj rođaki Ket, 27. maja 1625.

„Oh!“, uzviknula sam, skroz pometena njenom starošću i lepotom. Jedna vrlo složena mustra zauzimala je levu stranu lista. Nagnula sam je prema svetlu u uzaludnom pokušaju da je bolje proučim.

Majkl je upravo još nešto rekao, ali šta god da to beše, bez ikakve štete je preletelo iznad moje glave.

„Oh!“, još jednom sam uzviknula. „Ovo je zaista izvanredno.“

Majkl je prestao sa pričom. Postala sam svesna napete tišine koja je zahtevala reakciju.

„Da li si čula bilo šta od onoga što sam upravo rekao?“

Zurila sam u njega bez reči ne želeći da mu odgovorim.

Njegove crne oči najednom postaje gotovo mrke. Iz njih je izviralao sažaljenje. „Veoma mi je žao, Džulija“, reče ponovo. „Ana i ja smo stigli do ključne tačke u našim životima, pa smo jedno drugome otvorili dušu. Odlučili smo da našem braku damo još jednu šansu, novi početak. Ne mogu više da se viđam sa tobom. Gotovo je.“

Ležala sam sama u mom krevetu te noći, grcajući u suzama, sklupčana nad knjigom, sa tim poslednjim predmetom u mom životu koji će u sebi nositi neku vezu sa Majklom. Na kraju me je sama iscrpljenost savladala, ali je san bio gotovo gori od budnog stanja: snovi behu užasni. Trzala sam se iz sna u dva i trideset, u tri, u četiri, noseći delove nekih prizora u sećanju – krv i slomljene kosti, neka osoba koja rida od bola, povici na nekom jeziku koji nisam razumela. Najupečatljivija scena bila je ona kada su me skinuli голу nateravši me da šetam pred strancima koji su se smejali ističući moje nedostatke, kojih beše previše. Jedan od njih je bio i Majkl. Nosio je dugačku odoru sa kukuljicom, ali prepoznala sam mu glas kada je rekao: „Ova nema grudi. Zašto ste mi doveli ženu bez grudi?“ Probudila sam se oznojena i posramljena, kao neko bezvredno stvorenje koje je zaslužilo svoju sudbinu.

A ipak, iako sam se gnušala same sebe, osećala sam se dezorijentisano, odvojeno, kao da ja nisam pretrpela poniženje nego neka druga Džulija Lavat, negde vrlo daleko. Utonula sam ponovo u san, i ako i jesam ponovo sanjala, toga se više ne sećam. Kada sam se konačno probudila, ležala sam na knjizi. Ona je iza sebe ostavila jasni otisak – četiri useka, nalik ožiljcima, na mojim leđima.